Tusculum

2026

SOLIN-19

Nakladnik
Javna ustanova u kulturi
Zvonimir Solin
Kralja Zvonimira 50
Solin

Za nakladnika
Jure Šaban-Stanić

Glavni urednik
Marko Matijević

Uredništvo
Joško Belamarić
Nenad Cambi
Dino Demicheli
Josip Dukić
Arsen Duplančić
Miroslav Katić
Dražen Maršić
Ivana Odža
Michael Ursinus

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak
Marko Grgić

Izrada UDK-a
Morana Perišić

Tisak
Tiskara Kovačić

Naklada
500 primjeraka

Časopis je uvršten u podatkovne baze: Emerging Sources Citation Index (Web of Science Core Collection), AWOL (The Ancient World Online), Hrčak (Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske).

Izdavanje časopisa novčano podupire Grad Solin.

UDK 908(497.5-37 Solin)

Tiskana inačica: ISSN 1846-9469
Mrežna inačica: ISSN 1849-0417

Tusculum

Časopis za solinske teme

19

Solin, 2026.

Sadržaj

7		**Pedeseta obljetnica Godine velikoga zavjeta**
9-28	Marko Trogrlić	**Duhovna poruka solinskoga slavlja 1976. O 50. obljetnici (1976. – 2026.)**
29-50	Josip Dukić	**Solinska proslava 1976. godine između sjećanja i zaborava**
51-76	Vinicije Lupis – Marko Matijević	**Likovna umjetnost nadahnuta Godinom velikoga zavjeta**
77		**Varia**
79-94	Dražen Maršić	**O neobičnim tragovima izrade višedijelnoga sjedećeg kipa iz Salone**
95-105	Nino Švonja	**Heksagonalni Jupiterov žrtvenik iz Salone**
107-115	Andreja Markovac – Jelena Mariani	**Zaštitno arheološko istraživanje dijela Sjeveroistočne salonitanske nekropole**
117-124	Ivan Matijević	**Neobjavljeni nadgrobni natpisi kod crkve sv. Petra i Mojsija u Solinu**
125-152	Ivan Alduk – Michael Ursinus	**Sixteenth century Ottoman Landmarks between Salona, Lončarić and Vranjic: A Centre of Medieval Croatian Statehood Revisited Half a Millennium Later**
153-167	Ana Torlak	**Venera *Genetrix* Thomasa Bradyja**
169-183	Mirko Jankov	**Između sjećanja i zaborava: o genezi dvaju napjeva Pučkih pivača Gospe od Otoka iz Solina**
185-191	Ivana Odža	**Poetika pričanja iz života na odabranim primjerima iz *Solinske kronike***
193-194		**U spomen na Ivana Grubišića (26. rujna 1945. – 8. studenoga 2025.)**
195-196		**Naputak suradnicima *Tusculuma***

Andreja Markovac – Jelena Mariani

Zaštitno arheološko istraživanje dijela Sjeveroistočne salonitanske nekropole

Andreja Markovac
Temenos d. o. o.
Ulica kralja Zvonimira 106
HR, 21210 Solin
anadjande@gmail.com

Jelena Mariani
Temenos d. o. o.
Ulica kralja Zvonimira 106
HR, 21210 Solin
jelenamariani564@gmail.com

Od lipnja do kolovoza 2025. tvrtka Temenos provela je zaštitno arheološko istraživanje na Putu Majdana (k. o. Klis), na prostoru Sjeveroistočne salonitanske nekropole. U otkopanim sondama otkriveni su ostatci antičkih grobnih parcela s 21 grobom. Zastupljena su oba pogrebna ritusa: inhumacija (skeletni ukopi) i incineracija (paljevinski ukopi u urnama). Istraživanjem je utvrđeno da su grobnice devastirane u kasnoj antici, što dokazuje i sekundarna upotreba rimskih nadgrobnih stela (spolija) kao građevnoga materijala. Među bogatim pokretnim arheološkim nalazima prevladavaju ulomci finoga stolnog posuđa, amfora, staklenih balzamarija i natpisa.

Ključne riječi: Salona, Sjeveroistočna nekropola, inhumacija, incineracija, urne, spoliji, grobne parcele

UDK: 902.2(497.583 Klis)"2025"
904:726.8(497.583 Klis)"01/03"

Stručni članak
Primljeno: 23. svibnja 2026.

Uvod

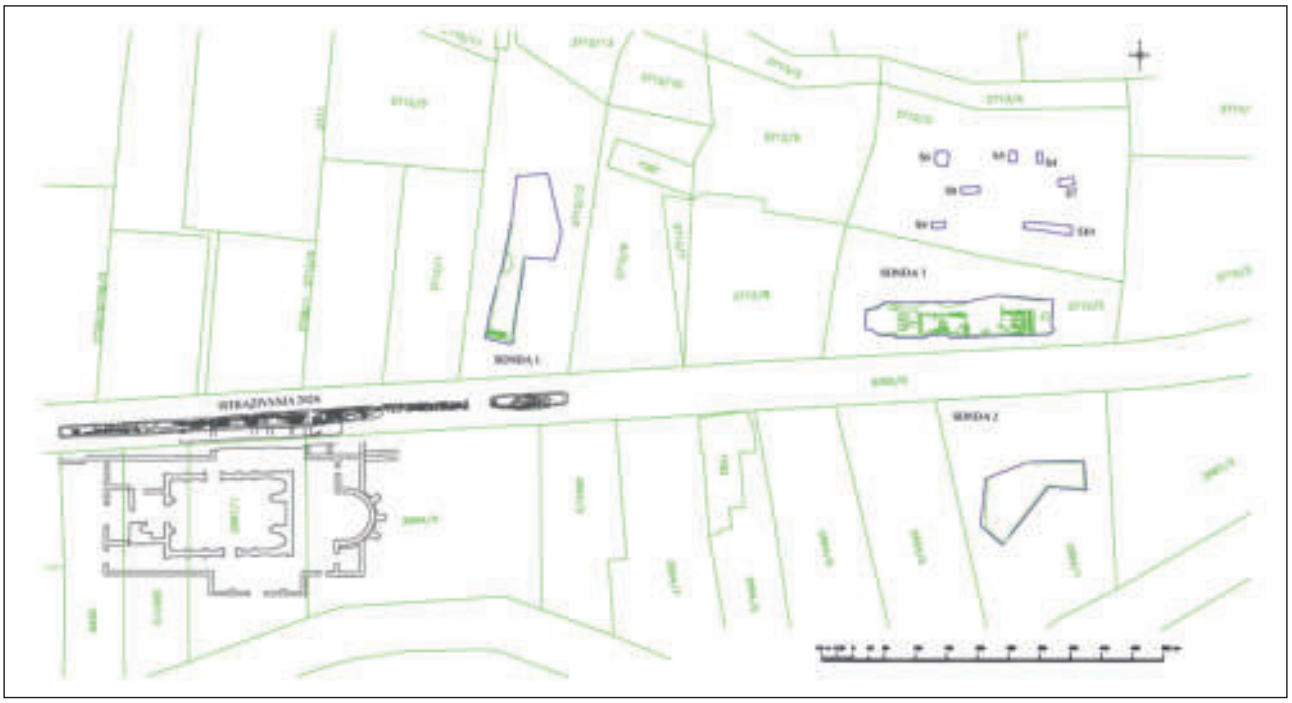
Od kraja lipnja do sredine kolovoza 2025. tvrtka Temenos iz Solina provela je zaštitno arheološko istraživanje na Putu Majdana. Obuhvaćene su tri lokacije, od kojih su dvije bile arheološki pozitivne, s pokretnim i nepokretnim nalazima (sl. 1).

Voditeljica istraživanja bila je Anita Penović, dipl. arheol., a njezina zamjenica Andreja Markovac, dipl. arheol. Stručni tim činili su Vicenco Pijerov, mag. arheol., i Anđela Duvnjak, mag. arheol., dok je nacrtnu dokumentaciju izradio Ante Roglić, mag. geogr. Investitor istraživanja bila je tvrtka Casper iz Solina (Zvonimirova 75), a radovi su izvedeni radi izrade projekta za izgradnju stambenih građevina.

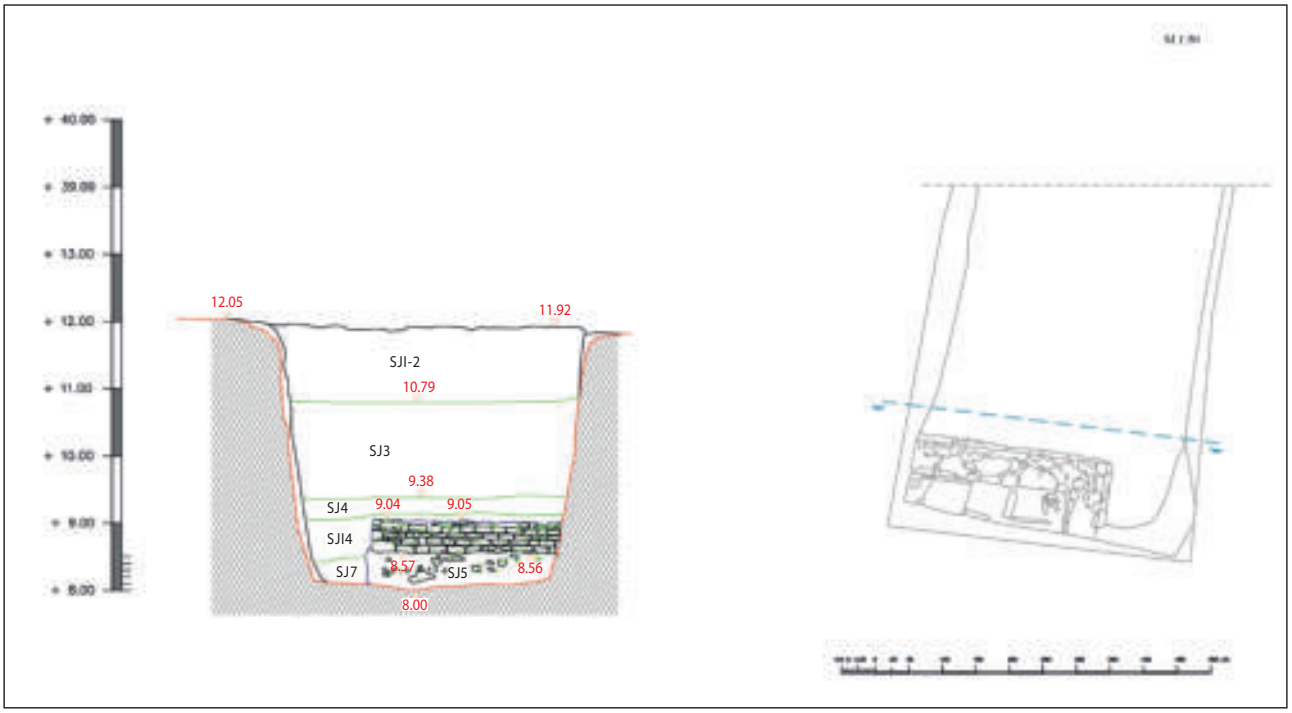
Sve tri lokacije (sonde 1 – 3) nalaze se u blizini ostataka crkve sv. Petra i Mojsija, poznate i kao Šuplja crkva, uz cestu koja vodi od sjeveroistočnoga izlaza iz grada (*Porta Andetria*). Pronađeni su grobovi koji pripadaju Sjeveroistočnoj salonitanskoj nekropoli. Ta nekropola nikada nije sustavno istraživana, izuzev radova iz 1930. godine na položaju Šuplje crkve, gdje je otkrivena srednjovjekovna bazilika podignuta na ranijoj starokršćanskoj crkvi.[1] Sjeveroistočna nekropola pružala se nekoliko kilometara izvan grada, počevši od tzv. *Porta Caesarea*, o čemu svjedoče grobovi (uglavnom urne) pronađeni na lokalitetu Kamenice, na brdašcu Bili brig.[2] Kod *Porta Andetria*, na Bilankuši, otkrivene su stele rimskih vojnika Sedme legije (*Legio VII Claudia*), što bi moglo ukazivati na postojanje vojničke nekropole u neposrednoj blizini, formirane već tijekom 1. stoljeća uz početnu dionicu prometnice. Nekropola je vjerojatno napuštena nakon 50. godine poslije Krista, kada legija odlazi na dunavski limes.[3] Na lokalitetu Zgon (nekoliko stotina metara istočno od *Porta Andetria*), na zemljištima obitelji Bubić-Topo, pronađeni su spomenici Sjeveroistočna nekropole: sarkofag Ulpije Celere, antički zidovi i stele.[4]

Prometna mreža na Sjeveroistočnome izlazu iz Salone, koja je kretala od gradskih vrata *Porta Caesarea* i *Porta Andetria*, u jednom se trenutku račvala na dva ključna

1 E. Dyggve 1996, str. 110.
2 N. Cambi 1986, str. 78, bilj. 94.
3 Isto, str. 83-84.
4 Ž. Miletić 1992, str. 27-36.

Slika 1
Tlocrtna situacija rovova 1 – 3 u odnosu na ranija istraživanja i Šuplju crkvu (izradio Ante Roglić)

Slika 2
Geodetska situacija rova 1, pogled na južni profil (izradio Ante Roglić)

pravca. Prvi pravac, ujedno i glavna magistralna cesta *via Gabiniana*, nakon nekoliko stotina metara pravocrtnoga pružanja prema istoku – koji djelomice prati trasa suvremene ceste za Majdan – oštro je skretao prema sjeveru. Ta je komunikacija prelazila donji tok potoka Rupotine te se preko uzvisine Biloga briga nastavljala dalje u smjeru Klisa.

Dugo se smatralo da Sjeveroistočna salonitanska nekropola nakon ovoga račvanja nije pratila sjeverni krak, s obzirom na to da je na dionici nakon zavoja izvorno bilo poznato svega nekoliko nadgrobnih natpisa. Nasuprot tome, duž desne obale rijeke Jadra, sve do njezina izvora, nađena je iznimna množina natpisa i grobnih cjelina. To je arheologe navelo na zaključak da se Sjeveroistočna nekropola primarno razvijala duž toga drugog, »riječnoga« pravca, koji se odvajao od glavnoga puta i vjerojatno nastavljao dalje, spajajući se s komunikacijom Salona – Epetij (Stobreč).[5]

Međutim, novija arheološka istraživanja donijela su važne dopune ovoj slici.[6] Sustavni terenski radovi potvrdili su prisutnost grobnih nalaza i duž spomenutoga sjevernog kraka ceste prema Klisu. Iako gustoća ukopa i dalje ostaje najveća uz krak koji prati rijeku Jadro, ovi novi nalazi na sjevernoj dionici pružaju znatno cjelovitiji uvid u prostornu organizaciju i stvarne granice Sjeveroistočne salonitanske nekropole.

Osim istraživanja Šuplje crkve koja su proveli Muzej hrvatskih arheoloških spomenika i Društvo Bihać, tvrtka Delmat Galiot iz Splita istraživala je područje prometnice uz lokalitet 2009. i 2024. godine u sklopu projekta Aglomeracija Klis. Tom su prigodom otkriveni značajni ostatci srednjovjekovne i antičke arhitekture.[7]

Rezultati zaštitnoga arheološkog istraživanja

Istraživanje 2025. godine provedeno je na nekoliko zemljišnih čestica: k. č. 2712/12, 2712/3, 2664/1, 2712/2 k. o. Klis. Sve čestice nalaze se u Ulici Put Majdana te je i istraživanju dodijeljen taj naziv. Obuhvaćene su tri lokacije koje su označene kao rov/sonda 1, 2, 3. Rov 1 i 3 pokazali su se arheološki pozitivnima, dok u rovu 2 nije bilo arheoloških nalaza.

Rov 1 izveden je na k. č. 2712/12, čija je površina iznosila 892 m^2. Iskopan je u dužini od 26,29 m (sjever-jug) i širini 4,42 – 8,42 m (istok-zapad). Prosječna dubina rova iznosila je 4 m, što je predstavljalo izazov jer su arheološki nalazi pronađeni na 3 m dubine od trenutne hodne površine (sl. 2). Ispod površinskoga humusnog sloja i sloja naplavine uočen je sloj s keramičkim nalazima i ulomcima žbuke. Taj je sloj prekrio zid uočen na dubini od 3 m, oblika slova L, građen od obrađenih kamenih blokova vezanih bijelom žbukom. Zidna je struktura obrubila dva groba (grob 1 i 2) i kamenu poklopnicu, za koju se također smatra da je grob (grob 3). U grobu 1 bio je kostur djeteta, orijentacije sjever-jug, ispod dislociranih kamenih ploča. Taj se grob nalazio u središnjemu dijelu otkrivene grobne parcele omeđene zidom (SJ 5). Istočno od njega pronađen je paljevinski grob u urni pod tegulama, a zapadno se nalazila kamena ploča koja se širila izvan iskopnoga polja prema jugu. Zbog oblika koji nalikuje grobnoj poklopnici, dokumentirana je kao grob i ostavljena za buduća istraživanja (sl. 3). Kao prilog u grobu 1 uz zdjelicu je bio položen željezni čavao, a u urni groba 2 uz spaljene ljudske ostatke priložen je stakleni balzamarij.

Rov 2, površine 117 m^2 i dubine 2,5 – 3 m, nalazio se istočnije na k. č. 2664/1, a u njemu, osim slojeva nasipa, nisu uočeni arheološki nalazi (sl. 4).

Rov 3 smješten je sjeverno od k. č. 2664/1 i prometnice Put Majdana. Na toj su lokaciji otkrivene zidane i suhozidne strukture, grobovi te ostatci grobnih parcela (sl. 5). Na dubini od oko 1 m pronađeni su ostatci kamenih zidanih struktura koje su, pretpostavlja se, pripadale dvjema odvojenim grobnim parcelama. Na zapadnome dijelu iskopne površine, unutar zidova, dokumentiran je negacijski sloj iznad grobnih struktura (SJ 33). Unutar toga sloja pronađena je veća količina ulomaka natpisa (stela) koji su sekundarno iskorišteni kao poklopnice i grobne konstrukcije. U rovu 3 dokumentirano je ukupno 18 grobova: devet inhumacijskih (skeletnih) i sedam incineracijskih (paljevinskih) ukopa, a dvije su grobnice bile bez antropoloških ostataka.

Osim jednostavnih grobnih jama bez konstrukcije (grob 5, 8), uočeno je još nekoliko načina skeletnoga pokapanja: jednostavne grobne jame s rustikalnom konstrukcijom od nekoliko kamenih ulomaka bez veziva, grob pod tegulama u obliku dvoslivnoga krova te zidane grobnice od kamena i tegula s bijelim mortom kao vezivom (sl. 6, 7, 8).

U rovu 3 pronađeno je sedam paljevinskih grobova (grobovi 7, 10, 11, 12, 14, 15, 20), od kojih su četiri bila

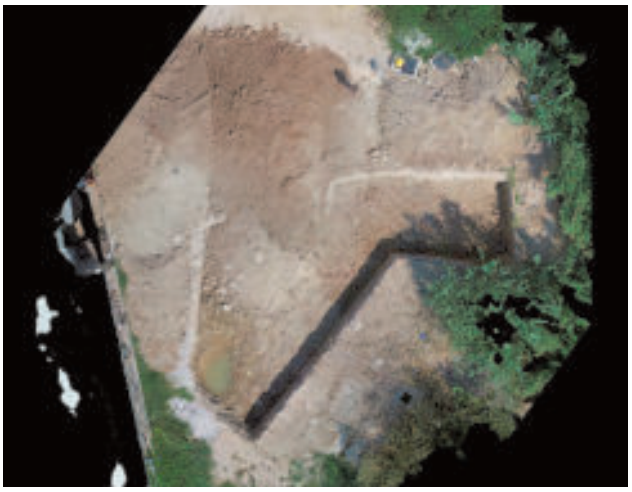
5 Isto.

6 Tijekom novijih zaštitnih istraživanja na položaju Mezanovac (2019. i 2023. godine) te na lokalitetu Zgon (2024. godine) uz cestu prema Klisu pronađeno je nekoliko manjih nekropola, odnosno grobnih parcela s pratećom komunalnom infrastrukturom. Podatci o ovim istraživanjima pohranjeni su u arhivi dokumentacije tvrtke Temenos: neobjavljena izvješća o zaštitnim arheološkim istraživanjima na položajima Mezanovac 2019. (voditeljica Anita Penović) i 2023. godine (voditeljica Andreja Markovac) te na lokalitetu Zgon 2024. godine (voditelj istraživanja Zvonimir Kita).

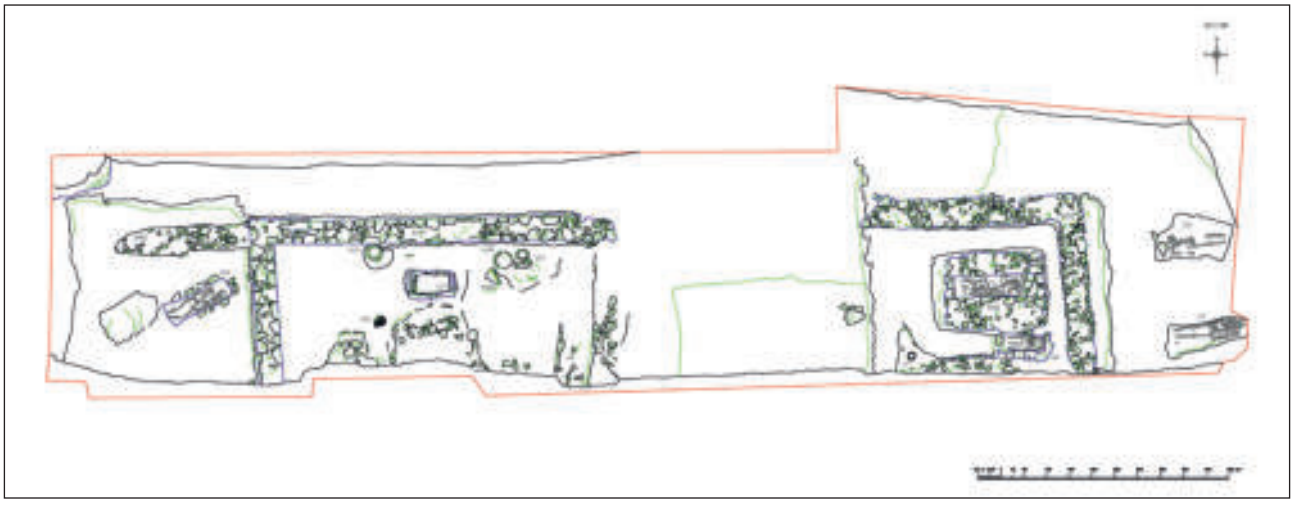
7 [T. Pušić] 2024.

Slika 3
Urna groba 2 sa sadržajem (snimila Andreja Markovac)

Slika 4
Ortofoto rova 2 (izradio Ante Roglić)

Slika 5
Geodetska situacija grobova i struktura u rovu 3 (izradio Ante Roglić)

u kamenim urnama (10, 11, 14, 15). Grobovi 7 i 12 imali su keramičke posude kao urne ili priloge, dok je grob 20 dokumentiran u obliku jame s gareži, bez recipijenta. Grob 7 nalazio se unutar grobne rake, a u njezinoj zapuni zasićenoj gareži pronađeni su keramički tanjur, ostatci keramičke posude, balzamarij te ulomci stakla i željeznih zakovica. Grobovi 10 i 11 nalazili su se u kamenim urnama uza sjeverni dio zapadne grobne parcele. Obje su urne bile zapunjene okolnim depozitom, a oko njih su se nalazili njihovi izvorni sadržaji i prilozi. Uz urnu groba 10 dokumentiran je sloj gareži koji se prostirao i oko urne groba 11. Sličan je suodnos uočen i kod urne groba 15. Jedina urna s potpuno očuvanim sadržajem jest ona iz groba 14, koja je bila zaštićena konstrukcijom od kamenih ploča. Među tim pločama pronađeni su spoliji, sekundarno iskorišteni kao poklopnice (sl. 9). Kod većine paljevinskih grobova sadržaj je pronađen izvan samih recipijenata, što upućuje na to da su urne vjerojatno opljačkane u prošlosti kako bi se otuđili vrijedni predmeti. Uz urne su uglavnom pronađeni ulomci staklenih balzamarija.

Slika 6
Pogled prema jugoistoku na grob 5
(snimila Andreja Markovac)

Slika 7
Grob 6 – zidana grobnica s višestrukim ukopima
(snimila Andreja Markovac)

Dvije zidane grobnice na zapadnome dijelu otkrivene su potpuno ispražnjene. Budući da su kasniji kosturni ukopi pronađeni netaknuti, može se pretpostaviti da su stariji grobovi opljačkani još u kasnoantičkome razdoblju. Prema položaju grobova i popratnih struktura, zaključuje se da se groblje pruža zapadno i istočno od rova 3.

Pokretni arheološki materijal

Tijekom istraživanja prikupljena je znatna količina pokretnoga arheološkog materijala (PN 1 – 110; N 1 – 63). Među nalazima prevladava keramika, uglavnom ulomci finoga stolnog posuđa i amfora, koji su vjerojatno bili vezani uz rituale u pojedinim hortusima. Uz keramiku su zastupljeni stakleni i metalni nalazi, ponajprije ulomci staklenoga posuđa i balzamarija, željezni čavli te amorfni ulomci bronce i željeza. Među ukupno 110 posebnih nalaza dokumentiran je 31 kameni predmet, uglavnom ulomci nadgrobnih stela.

Nalazi izvan grobnih cjelina

U sloju urušenja i devastacije groblja (SJ 33) pronađena je velika količina arheološkoga materijala. Od tkalačkoga pribora otkriveni su koštani pršljen vretena (PN 18) te manji koštani ili jantarni pršljen (PN 45). U istome su sloju zabilježeni brojni ulomci nadgrobnih stela i sarkofaga (ulomci stela: PN 21, 24 – 29, 34 – 36, 42, 44, 99, 100, 102 – 104; ulomci sarkofaga: PN 38 – 41). U sloju SJ 52, smještenom između dviju grobnih parcela, pronađen je ulomak reljefne sigilate (PN 80) s prikazom ljudske figure ili erota u skoku. Ikonografski prizori erotâ i erotskih scena čest su motiv u rimskoj keramičkoj produkciji. U istome su sloju pronađeni ulomak narukvice od gagata (PN 69), primjerak brončanoga novca (PN 67) te staklene tesere (PN 70; PN 105). Otkriveni su i ulomci kamenih urni (PN 22, 37; N 45). U slojevima izvan grobova pronađeno je pet primjeraka brončanoga rimskog novca. Jedan takav primjerak (PN 3), otkriven u sloju SJ 4, može se pripisati

Slika 8
Grob 18 – konstrukcija od tegula u obliku dvoslivnoga krova (snimila Andreja Markovac)

Antoninu Piju. Izvan grobnih cjelina pronađeni su i ulomci triju uljanica (PN 19, 30, 68). Unutar sloja SJ 39 pronađena je svjetiljka s pečatom FORTIS (PN 30). Izrađena je od fine crvene gline, a na dnu se nalaze male koncentrične kružnice. Uljanice iz radionice *Fortis* ubrajaju se u proizvode starije generacije, a prema Branki Vikić-Belančić datiraju se u razdoblje vladavine cara Domicijana i antoninske dinastije.[8] Spomenuta je svjetiljka nađena uz ulomak diska druge svjetiljke s erotskim prikazom (PN 68). Riječ je o disku izrađenom od svjetložute gline, s prikazom erotskoga motiva i prstenom kružnih ukrasa na ramenu. Takvi su prizori česti na rimskim svjetiljkama.

Grobni prilozi

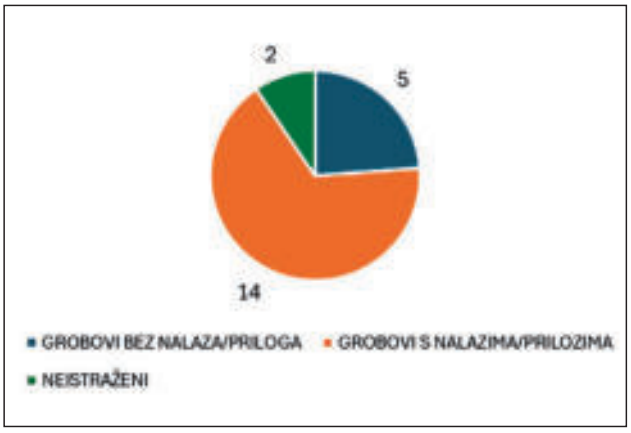
Otkrivena je ukupno 21 grobna cjelina, od kojih dvije (grobovi 1 i 3) nisu potpuno istražene zbog velike dubine i blizine prometnice. U 14 od preostalih 19 grobova zabilježeni su popratni nalazi. Riječ je o standardnom inventaru antičkih ukopa koji uključuje staklene balzamarije, keramičke svjetiljke, ulomke raznolikoga posuđa, brončani novac te dijelove nošnje i nakita (sl. 10). Stakleni su predmeti najbrojnija vrsta grobnih priloga na lokalitetu, a dokumentirani su u osam grobova (grobovi 2, 5, 6, 7, 10, 14, 15, 20). Uglavnom je riječ o ulomcima balzamarija, među kojima ima i nagorenih primjeraka (PN 9, 10, 43, 51, 52, 54, 71, 74, 107). Izdvaja se veći, djelomično očuvani balzamarij (PN 51) od tamnoljubičastoga stakla, sa spiralnim ukrasom od bijeloga neprozirnog stakla na dnu, pronađen u grobu 6. Iz groba 3 potječe balzamarij sa spljoštenim tijelom i znatno izvijenim obodom (PN 10). Taj tip nije široko rasprostranjen, a najčešće se datira od druge polovine 1. do 3. stoljeća.[9] U istome je ukopu pronađen i balzamarij s naborima na stijenkama i kvadratnim dnom (PN 9), koji se datira od 2. do 4. stoljeća.[10] Uz fragmente triju različitih posuda, u grobu 15 pronađen je i tordirani štapić od zelenkastoga stakla (PN 74), koji je možda imao samo simboličnu funkciju preslice.[11]

Na lokalitetu su zastupljeni i dijelovi nošnje te nakit. S obzirom na to da se stilske odlike takvih predmeta zadržavaju kroz dulje razdoblje, oni nisu kronološki osjetljivi i ne predstavljaju pouzdane datacijske indikatore. U grobu 6, uz lijevu stranu kostura, pronađena je koštana igla s ovalnom glavom (PN 55), dok je u paljevinskom sloju ispod kostiju otkrivena jantarna igla s glavom u obliku stošca (PN 60).[12] Najveći broj priloga dokumentiran je u grobu 14, ponajprije zato što je urna ostala zapečaćena te, za razliku od ostalih grobnih cjelina, nije opljačkana. Unutar urne groba 14 otkriveni su: zlatna ogrlica s okruglim perlama od modre staklene paste (PN 93), zlatni privjesci u obliku pužića (PN 93) koji su kao dio narukvice vjerojatno bili povezani organskim materijalom, 15 većih i 10 manjih koštanih igala jednostavno oblikovanih glava (PN 95), dijelovi okvira kozmetičke kutijice i ulomci srebrnih ogledala (PN 91), ulomak koštanoga predmeta nepoznate namjene s urezanim ukrasom (PN 90) te ulomci drva (PN 96), staklenoga posuđa (PN 97) i amorfni ulomci željeza (PN 98). Ulomak diska

8 B. Vikić-Belančić 1975, str. 54.
9 Z. Gregl – I. Lazar 2008, str. 86.
10 Isto, str. 91.
11 Z. Buljević 2002, str. 299, 302.
12 Jantar se na prostoru Salone pronalazi gotovo isključivo u grobnome kontekstu, prvenstveno kao prilog u ukopima žena i djece. Njegovo polaganje u grobnice često se povezuje s magičnim svojstvima, odnosno s ulogom amuleta. J. Mardešić 2002, str. 177.

Slika 9
Pogled na urnu groba 14 s očuvanim željeznim sponama (snimila Andreja Markovac)

Slika 10
Dijagram prisutnosti nalaza/priloga u grobovima (izradila Jelena Mariani)

srebrnoga ogledala s brončanom oplatom (PN 91) ima vidljiv ukras u obliku koncentričnih linija i kružnih perforacija. Očuvani fragment ručke (PN 94) oblikovan je cilindrično, dok preostali dijelovi srebrnoga diska nemaju tragove ukrašavanja. Uz to, pronađeni su i ulomci srebrnoga lima, stilizirani u obliku lista.

Svjetiljke su zabilježene unutar groba 6 (PN 50) te iznad konstrukcije groba 18 (PN 78, 87). Svjetiljka iz groba 6 pripada tipu *Loeschcke Xb* (tzv. firma svjetiljke), a na dnu nosi radionički pečat C DESSI unutar triju urezanih koncentričnih prstena, datiran u 2. stoljeće. Istome tipu pripada i jedna od svjetiljki iz groba 18 (PN 78), koja na dnu ima radionički pečat VIBIANI, općenito datiran u razdoblje 2. i 3. stoljeća.[13]

Uz spomenute ulomke, uz grob 18 pronađena je i manja keramička narebrena posuda (PN 77). Jedna od tegula koje čine konstrukciju groba 18 sadrži pečat PANSIANA i motiv koncentričnih kružnica. Kao grobni prilog na lokalitetu su zabilježena samo dva primjerka rimskoga novca: as iz groba 5 (PN 14) te sestercij iz groba 6 (PN 23). Zbog loše očuvanosti novac nije moguće preciznije odrediti. Kamene tesere zabilježene su u grobovima 5, 6, 7, 16 i 20.

Zaključak

Zaštitno arheološko istraživanje provedeno od lipnja do kolovoza 2025. na lokalitetu Put Majdana (k. o. Klis) pružilo je nove, iznimno vrijedne podatke o prostornom obuhvatu i organizaciji Sjeveroistočne salonitanske nekropole. U trima istraženim sondama dokumentirani su kompleksni ostatci grobnih parcela definiranih kamenim

13 Prema B. Vikić-Belančić (1975, str. 54), ova radionica, zajedno s radionicom *C. Dessius*, pripada mlađoj generaciji majstora te je aktivna u doba vladavine cara Trajana i antoninske dinastije.

zidovima te je otkriven ukupno 21 grob. Nalazi potvrđuju dugotrajni kontinuitet pokapanja na ovome prostoru, kao i paralelnu primjenu obaju pogrebnih ritusa – inhumacije (skeletnih ukopa) i incineracije (paljevinskih ukopa u kamenim i keramičkim urnama te u obliku jednostavnih jama s gareži).

Tipološka raznolikost grobnih konstrukcija – od jednostavnih jama bez arhitekture, preko ukopa pod tegulama u obliku dvoslivnoga krova, pa sve do složenijih zidanih grobnica s bijelim mortom – ukazuje na dugotrajan kontinuitet pokapanja i socijalnu stratifikaciju zatečene populacije. Na temelju analize nalaza, ukopi se datiraju od 2. do 4. stoljeća poslije Krista, pri čemu rani horizont obilježava ritus incineracije, dok 3. i 4. stoljeće donose prijelaz na inhumaciju. Posebno važan znanstveni doprinos ovoga istraživanja očituje se u dokumentiranju kasnoantičkih devastacija i pljačkanja ranijih grobnica, o čemu zorno svjedoče dislocirani sadržaji urni, ali i brojni spoliji – ulomci rimskih nadgrobnih stela s natpisima koji su u kasnijim fazama sekundarno iskorišteni kao građevni materijal za poklopnice i grobne konstrukcije. Iako su arheološki slojevi na pojedinim mikrolokacijama (poput rova 1) pronađeni na velikim dubinama od oko 3 m, što je otežavalo tehničku izvedbu, bogatstvo prikupljenoga pokretnog materijala potvrdilo je važnost ovoga lokaliteta i plansku organizaciju Sjeveroistočne salonitanske nekropole.

Pronađeni ulomci finoga stolnog posuđa, amfora, staklenih balzamarija i epigrafičkih spomenika dodatno će rasvijetliti svakodnevicu ovoga dijela salonitanske periferije. S obzirom na to da je Sjeveroistočna nekropola slabije sustavno istražena u odnosu na zapadne i sjeverne salonitanske lokalitete, rezultati ovoga zaštitnog istraživanja predstavljaju nezaobilazan prilog budućim sintezama o topografiji i razvoju antičke Salone.

Kratice

Long. Sal. = Emilio Marin (ur.), *Longae Salonae, I,* Split 2002.

RFfZd = Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Zadar

Literatura

Z. Buljević 2002 — Zrinka Buljević, *Stakleni štapići,* u: Long. Sal., Split 2002, 297-311.

N. Cambi 1986 — Nenad Cambi, *Salona i njene nekropole*, RFfZd 25 (12)/1985-1986, Zadar 1986, 61-108.

E. Dyggve1996 — Ejnar Dyggve, *Povijest salonitanskog kršćanstva*, Split 1996.

Z. Gregl – I. Lazar 2008 — Zoran Gregl – Irena Lazar, *Bakar. Staklo iz rimske nekropole*, Zagreb 2008.

J. Mardešić 2002 — Jagoda Mardešić, *Jantar,* u: Long. Sal., Split 2002, 177-201.

Ž. Miletić 1992 — Željko Miletić, *Istočna i jugoistočna nekropola Salone*, RFfZd 30 (17)/1990-1991, Zadar 1992, 21-50.

[T. Pušić] 2024 — [Tomislav Pušić], *Izvještaj o zaštitnom arheološkom istraživanju na Ulici Put Majdana u gradu Solinu, za potrebe izgradnje aglomeracije grada Solina, općina Klis, Podstrana, Dugopolje*, Osijek 2024.

B. Vikić-Belančić 1975 — Branka Vikić-Belančić, *Antičke svjetiljke u Arheološkom muzeju u Zagrebu, II dio*, Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu 9, Zagreb 1975, 49-70.

Summary

Andreja Markovac – Jelena Mariani

Rescue Archaeological Excavation of a Section of the Northeastern Salona Necropolis

Keywords: Salona, Northeastern necropolis, inhumation, incineration, urns, spolia, funerary plots

From June to August 2025, Temenos d. o. o. conducted a rescue archaeological excavation along Put Majdana (Cadastral Municipality of Klis), within the area of the Northeastern necropolis of Salona. Three excavation trenches revealed the remains of Roman funerary plots containing a total of 21 graves. Both funerary rites were represented, namely inhumation burials and cremation burials in urns. The excavation confirmed that the graves had already been plundered and disturbed in Late Antiquity, as evidenced by the secondary use of Roman funerary stelae (spolia) as construction material. The recovered artefactual assemblage was dominated by fragments of fine tableware, amphorae, glass unguentaria, and inscribed stone monuments.

